

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning
Järsnäs kyrka

*Järsnäs socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Byggnadsvårdsrapport 2007:102
Anders Franzén

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Järsnäs kyrka

*Järsnäs socken i Jönköpings kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

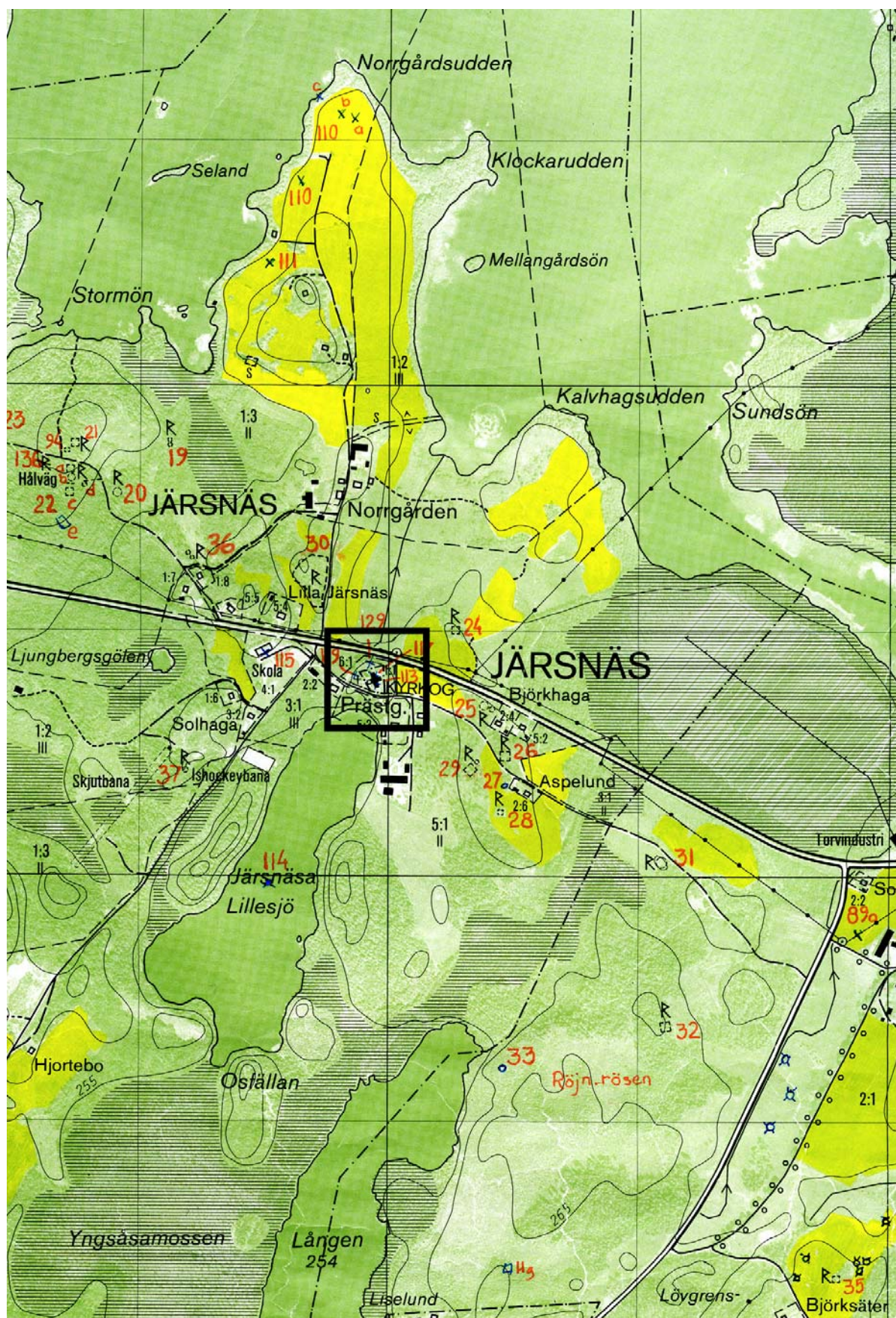
Rapport och foto: Anders Franzén. Grafisk design: Anders Gutehall. Tryckning och distribution: Marita Axelsson
Jönköpings läns museum. Box 2133. 550 02 Jönköping Tel: 036-30 18 00. E-post: info@jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur allmänt kartmaterial från
Lantmäteriet. Medgivande 94.0133

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2007

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund och omfattning	4
Karakteriseringens syfte	4
Uppläggning och rapport	4
Kulturhistorisk bedömning	4
Sammanfattande beskrivning	5
Beskrivning och historik	7
Socknen och kyrkomiljön	7
Historik	8
Kyrkobyggnaden	12
Kulturhistorisk karakterisering och bedömning	20
Sammanfattning	20
Händelsehistorik	21
Källhänvisningar	23
Arkiv	23
Litteratur	23
Tekniska och administrativa uppgifter	23

Utdrag ur ekonomiska kartans blad Järsnäs 7E 1f.

Inledning

Bakgrund och omfattning

På uppdrag av Lekeryds kyrkliga samfällighet, har Jönköpings läns museum utfört en kulturhistorisk inventering och karakterisering av Järsnäs kyrka. Arbetet har utförts i samband med upprättande av vård- och underhållsplan för kyrkobyggnaden och ska ingå som en del av denna. Arbetet bekostades av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades och avslutades under 2007. Rapporten omfattar en genomgång av kyrkobyggnadens historik, beskrivning av exteriör och interiör och en beskrivning av dess kulturhistoriska värde. Antikvarie Anders Franzén vid Jönköpings läns museum har varit rapportansvarig.

Karakteriseringens syfte

Syftet med karakteriseringen är att öka kunskapen om det kulturhistoriska arv som kyrkobyggnaden bär på. Mer konkret ska arbetet ligga till grund för de vård- och underhållsplaner som ska tas fram av varje församling och som är en förutsättning för att efter 2006 kunna söka kyrkoantikvarisk ersättning från stiftet. Rapporten ska också kunna ingå i länsstyrelsens och läns museets underlagsmaterial vid beslut i ärenden som berör kyrkobyggnaderna.

Uppläggning och rapport

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering och en arkivsökningsdel. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit länsstyrelsens arkiv över ärenden, med kopior från ATA:s arkiv i Stockholm. Jönköpings läns museum har också ett arkiv över handlingar och pressklipp mm. Befintlig hembygds litteratur har använts i förekommande fall. Arkivuppgifterna utgör således en sammanfattning av tillgängliga arkiv och omfattar inte en komplett beskrivning av händelser i kyrkans byggnadshistoria.

Rapporten är upplagd med en inledande kort sammanfattning, en beskrivning av kyrkomiljön och historiken i löpande text samt en beskrivning av kyrkans nuvarande utseende. Därefter följer den kulturhistoriska värderingen och bedömningen, och sist en händelsehistorik med händelser listade i kronologisk följd.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen har gjorts av Jönköpings läns museum i samarbete med länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkas egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkor i stiftet och landet. Den kulturhistoriska värderingen och bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda byggnadsdetaljer utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför varje planerad förändring eller större underhållsåtgärd skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Utifrån det kulturhistoriska värdet tas beslut om vilka åtgärder som får företas samt vilka som är berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Denna rapport ska finnas tillgänglig på Växjö stift, länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköpings läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

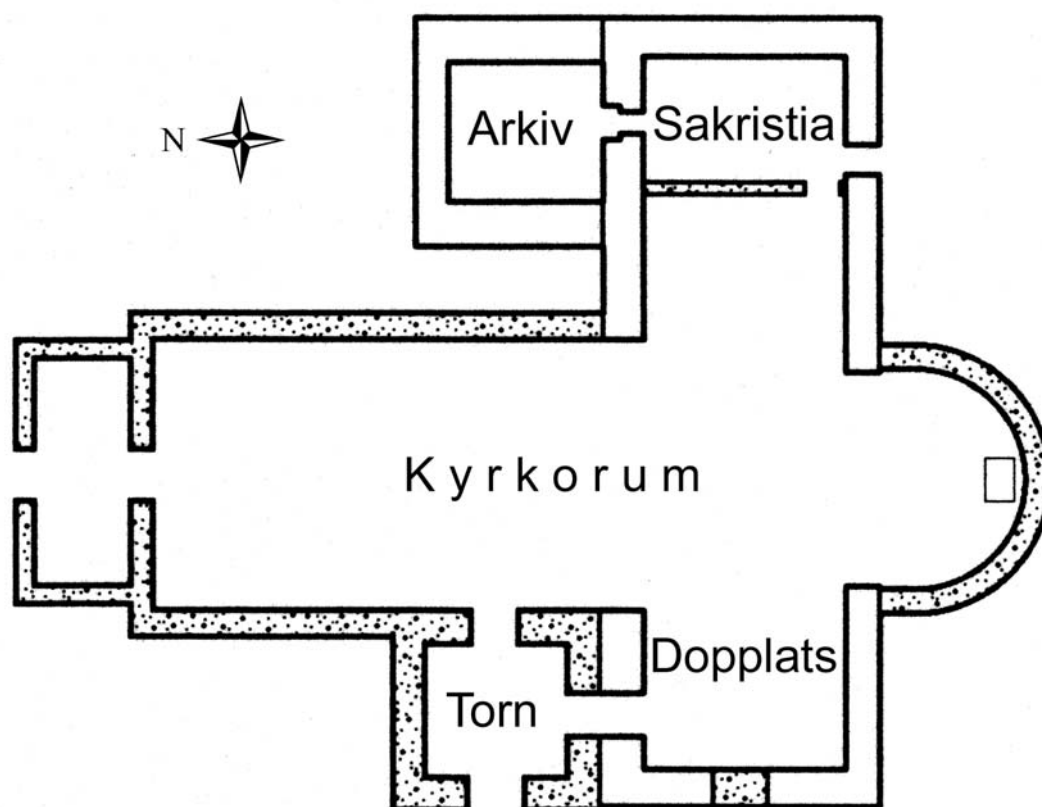
Sammanfattande beskrivning

Fastighetsbeteckning: Järsnäs 9:1, Järsnäs kyrka

Jönköpings kommun, Järsnäs församling, Järsnäs socken, Lekeryds kyrkliga samfällighet, Tveta kontrakt, Växjö stift, Jönköpings län.

Järsnäs kyrka utgörs i grunden av medeltida delar – långhus och kor – som kompletterats bl a under 1700-talets första hälft med en tillbyggnad mot väster och ett nytt långhus mot norr samt korabsid och ett torn omkring 1905. De äldsta delarna av kyrkobyggnaden är uppförda av skalmurad sten som putsats och avfärgats i vitt. För övrigt utgörs stommen av sten och tegel som putsats och avfärgats i vitt. Taken utgörs av sadeltak belagda med skifferplattor. Tornets takryttare samt delar av långhusets takfall mot tornet är emellertid klädda med falsplåt.

Invändigt är kyrkorummet orienterat i nord-sydlig riktning sedan en stor tillbyggnad uppfördes 1741. En genomgripande ombyggnad omkring 1905 präglar till stor del kyrkorummets disposition och inredning.

Plan över Järsnäs kyrka. De skrafferade delarna härrör från ombyggnaden 1905-06 (efter Ullén 2006).

Beskrivning och historik

Socknen och kyrkomiljön

Järsnäs socken är belägen inom Tvetå härad. Socken är kuperad och består till stor del av skog. Församlingen ingår i Lekeryds kyrkliga samfällighet. Socken saknar tätorter, men är belägen nordnordost om Forserum samt mitt emellan Huskvarna och Aneby.

Järsnäs kyrka ligger på en höjd mellan sjöarna Stora Nätaren och Järsnäs Lillesjö. Närmast kyrkan ligger spridd agrarbebyggelse. Ett stenkast från kyrkan ligger fd skolan från 1847. Ytterligare lite längre bort ligger Järsnäs skola.

Kyrkobyggnaden omges av kyrkogården utan annan bebyggelse, frånsett ett underjordiskt gravkapell från 1961. Kyrkogårdens äldre del är delvis beväxt med gräs, men omfattar i första hand tätt lagda gravar. Gravvårdarna är av varierande ålder och utformning och många omges av gravramar av sten. Flera stora träd växer på denna del av kyrkogården. Öster om den äldre kyrkogården finns en mindre, nyanlagd kyrkogård med gräs. Den äldre kyrkogården omges av en kallmurad bogårdsmur.

Flygbild över Järsnäs kyrka (JLM).

Historik

Järsnäs kyrka är en av flera tidigmedeltida stenkyrkor som i olika hög grad bevarats i länet. Den skiljer sig från den enhetliga samling kyrkobyggnader som uppfördes i Njudungs folkland under sent 1100-tal bland annat genom att den har ett rakt avslutat kor utan absid. Järsnäs kyrka dateras i allmänhet till 1100- eller 1200-talen.

Under 1700-talets folkökning tillbyggdes många medeltida kyrkor mot norr med ett långhus i nord-sydlig riktning. I Järsnäs skedde detta 1741 i form av en tillbyggnad av trä. Under detta sekel tillkom också en klockstapel, som i många stycken påminde om den klockstapel som uppfördes i Norra Solberga, vilken är bevarad i dag i Jönköpings stadspark. Några år efter den radikala tillbyggnaden försågs kyrkorummets innertak med dekorationsmålningar och textband av konstnären Johan Kinnerus.

Kyrkans utseende på 1820-talet är förhållandevis väl känt genom den inventering som genomfördes 1829. Exteriören var då putsad och kalkad och yttertaket var belagt med rödfärgade spån. Genom bl a fotografier vet vi att långhustillbyggnaden av trä var försedd med träpanel omkring 1900, men om denna del var reveterad eller inte år 1829 är osäkert. Klockstapeln var då klädd med brädor och rödfärgad.

Denna inventering skildrar även en lång rad av de föremål som fortfarande finns i kyrkan, t ex altarpupsatsen samt en rad mindre föremål. Kulörerna i kyrkorummet var bl a pärlfärg (gråvitt) på den västra läktaren och ljusblått på bänkarna, fränsett dekorationsmålning av olika slag. En ny orgel hade, enligt inventeringen, installerades 1823 och den hade byggts av orgelbyggaren Nils Ahlstrand från Norra Solberga.

Knappast några förändringar av kyrkan finns dokumenterade under 1800-talet, vilket kan vara anledningen till att kyrkan var tämligen sliten vid sekelskiftet 1900. Då var fasaden putsad och vitkalkad, fränsett det tillbyggda långhuset som hade brädpanel, samt taken belagda med spån, fränsett sakristian, som hade tegeltak. Olika alternativa åtgärder diskuterades. En tanke var att bygga en helt ny kyrka och en annan var att bygga om kyrkan.

Järsnäs kyrkomiljö omkring 1900 inför den omfattande ombyggnaden. Till höger syns den i dag bevarade skolan samt raden av kyrkstallar, som rivits. (JLM)

Järsnäs kyrka sedd från nordost inför ombyggnaden 1905-06. Då revs bl a klockstapeln och långhuset av trä. (JLM)

Järsnäs kyrka sedd från sydost inför ombyggnaden 1905-06. (JLM)

Omkring 1902 påbörjade stadsarkitekten i Jönköping August Atterström (1865-1930) arbetet med att mäta upp kyrkan och upprätta ett ombyggnadsförslag. Detta förslag, som genomfördes 1905-06 innebar att sakristian och de medeltida delarna delvis bevarades. Till kyrkan fogades ett nytt långhus mot norr, ett nytt torn och en korabsid mot söder. Det under 1700-talet tillbyggda långhuset och delar av den södra medeltida väggen samt klockstapeln revs. Atterström var ungefär samtidigt ansvarig för en restaurering av Norra Ljunga medeltida kyrka och man kan exempelvis i tornets utformning se paralleller.

Vad gäller inredning i kyrkan återanvändes vid denna ombyggnad exempelvis altarpuppsatsen, medan predikstolen och orgeln nytillverkades. För att åstadkomma så många sittplatser som möjligt placerades orgeln på en mindre läktare i tornet. Härigenom kunde långhusets huvudläktare mot norr nyttjas enbart för gudstjänstfirare.

Kyrkorummet efter ombyggnaden 1905-06. Efter hand har dekorationsmålningen övermålats, bänkar borttagits och läktaren till höger förminskats. (JLM)

I mitten av 1930-talet igångsattes en restaurering av kyrkans inre efter ett förslag av antikvarien vid riksantikvarieämbetet Erik Lundberg. Arbetena omfattade främst ommålning, byte av golv och flyttning av orgeln till huvudläktaren. Även modernistiska belysningsarmaturer tillkom, men det är oklart vem som gestaltade dessa. 1900-talets andra hälft innebar begränsade arbeten i kyrkan, men omkring år 2000 startade större arbeten. År 2000 lades hela yttertaket om med ny takpapp och de återanvända skifferplattorna. Samtliga bänkar under läktaren togs bort 2002. År 2003 målades alla utvändiga snickerier om och 2005 installerades en ny el- och värmeanläggning i kyrkan.

Altaruppsatsen efter konservering omkring 1905. Väggen var försedd med jugenddekor (JLM).

Järsnäs kyrka har inte genomgått en invändig restaurering med ett helhetsgrepp sedan 1930-talet. Detta har medfört att dels att interiören är sliten, dels att tillskottet av nya inredningsdetaljer m m skett utan helhetssyn, vilket skapat ett delvis splittrat utseende.

Kyrkobyggnaden

Järsnäs kyrka utgörs av en sammansatt byggnadskropp tillkommen i huvudsak vid två olika skeden. De äldsta delarna från tidig medeltid är det ursprungliga långhuset och koret, vilka i dag ingår i koret och sakristian. Denna äldsta stomme består av skalmurad sten. Vid något senare tillfälle, okänt när, tillkom en sakristia, vilken i dag används som arkiv. Vid den genomgripande ombyggnaden 1905-06 erhöll kyrkobyggnad i allt väsentligt sin nuvarande utformning. Då tillkom långhuset av sten mot norr, korabsiden mot söder och tornbyggnaden i väster.

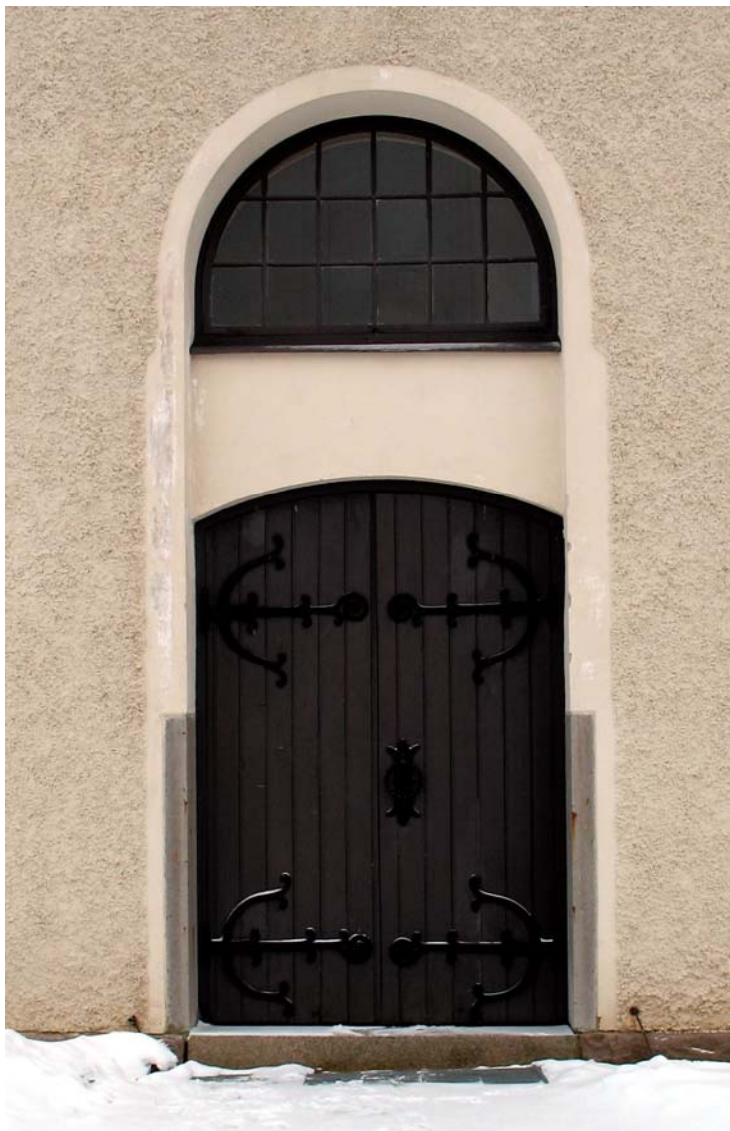
Södra fasaden av kyrkan visar tydligt det medeltida långhuset och koret.

Genom att jämföra med äldre bilder ser man att fönsterform och -format ändrades vid ombyggnaden 1905-06. Gavelfönstret hitåt var tidigare runt och gavelfönsterna till vänster hade spetsig avslutning uppåt.

Kyrkans exteriör är spritputsad med slätputs kring fönster och dörrar. Putsen är avfärgad i gulvit kulör. Flera av kyrkans gavelrösten är klädda med spån som målats bruna. Flertalet av kyrkans fönster är rundbågiga och av varierande storlek. Fönsterbågar, som inte har glasmålningar, är försedda med tät spröjsning. Alla fönster är målade i brun kulör. Fönsternas solbänkar utgörs av plåt av stål som målats i brun kulör. Tornet är försett med ljudluckor av trä som målats bruna.

Kyrkobyggnaden har två ingångar för allmänheten. En, som nämnts, i tornet och en i norr. Tornets entré har en pardörr klädd med pärlspont som målats i brun kulör. Nordentréns pardörr är av liknande slag och målad i brun kulör. Sakristian har dessutom en mindre entré bestående av en pärlspontpanelklädd dörr i brun kulör. Samtliga dörrar har dekorativa svartmålade gångjärnsbeslag.

Huvudingången mot väster.

Varje del av byggnadskroppen har ett sadeltak, fränsett korabsiden som har ett tak i form av en halv kon. Alla tak är belagda med skifferplattor med något olika utformning och dimensioner. Takfallen avvattnas med hänggrännor och stuprör av koppar respektive stålplåt som målats bruna.

Byggnaden har en sockel som i de under åren 1905-06 tillbyggda delarna utgörs av huggen granit och för övrigt av kvaderindlad spritputs.

Invändigt består kyrkobyggnaden av ett kyrkorum med långhus, transept och kor samt sakristian (det medeltida koret), arkiv (tidigare sakristia) av okänd ålder och vapenhus innanför de två entréerna i väster respektive norr.

Kyrkorummet har ett golv bestående av olika brädformat och ytbehandlingar. I bland annat koret finns ett spontat brädgolv målats i grön kulör. Vissa delar av golvet har särskilt smala brädor. I vissa delar av bänkkvarteren finns ålderdomliga breda brädor utan ytbehandling.

Ett parti av de ålderdomliga golvbrädorna.

Väggarna är slätputsade och avfärgade i vit kulör. Väggarna har iögonfallande smutsslöjor och viss sprickbildning. Efter 1905-06 års ombyggnad skapades en bröstning av gult förbländertegel i absidkoret. Större delen av denna bröstning är överputsad, men i nederst på valvbågen i koröppningen är den bevarad. De invändiga fönsterbänkarna är belagda med cement och marmorerade. Sprickor förekommer. Innertaket är inte plant utan har en öppen takstol. Innertaket består av kassetter där fyllningarna är av masonit. Takkonstruktionen och innertaket är laserade i brun kulör, medan kassetternas spegelprofiler är gråmålade. Konstruktionen förstärks av flera smidda dragjärn mellan långsidensväggarna. Dessa dragjärn är målade i svart kulör.

Långhuset och koret.

Långhuset och orgelläktaren.

Altaruppsatsen är av trä och har ett skulpterat krucifix omgivet av änglar som centralmotiv. Där över finns en målning av den uppståndne Kristus med segerfanan. I altaruppsatsen ingår ett altarbord av trä. Altarbordet har spegelindelning där ramverket är svartmålat och speglarna är marmorerade. Framför altaret finns en svagt böjd altarring med speglar. Altarringen är målad i brun lasering med bronserade profiler och klädseln på överliggaren och knäfallet är av brunt läder.

Altaret i absidkoret.

På ömse sidor av altarpupsatsen finns rundbågiga fönster försedda med glasmålningar. Ytterligare två glasmålningar finns i den södra fasadens fönster. Dessa fyra glasmålningar skildrar den korsfäste Jesus, den uppståndne Jesus, den undervisande Jesus och Jesus som den gode herden. Glasmålningarna är utförda omkring 1906 av Stockholms glasmästeri, Neumann & Vogel. Vid 1930-talets restaurering tillkom ytterligare två glasmålningar mot väster med enbart dekorativa former. Upphovsmannen till dessa är okänd.

Predikstolen utgörs av en polygon korg med speglar och snidad dekor. Predikstolen, som saknar ljudtak, står på fyra korta kolonner. Predikstolen har brun lasyr med viss dekormålning samt förgyllda detaljer.

Predikstolen utgör tillsammans med bänkinredningen den tydligaste jugendinredningen i kyrkorummet.

Den öppna bänkinredningen tillkom vid 1905-06 års restaurering. Bänkarna är målade i grön kulör och på gavlarna finns viss dekormålning i grått i varierande mönster.

Dopfunten, som är placerad i det västra transeptet, är skapad av konstnären Ture Jerkeman, Stockholm. Den är av sten och har en slät kupa och en fot med människogestalter. Dopfunten står i det västra transeptet på ett golvparti belagt med plattor av ortocerkalksten. Helt nära dopfunten finns ett dopaltare. Altarets stomme utgörs av en konstruktion av grå kalksten som utvidgats i efterhand med en träställning. Detta för att få lämpliga dimensioner för ett antependium. Nära dopplatsen finns även en gravhäll av kalksten inmurad i västväggen.

Dopplatsen med funt och altare.

I det östra transeptet finns ett ståndur, märkt Stendahl, ett grönt skåp för textilförvaring, en omålad kista och på väggen hänger ett porträtt av prästen Annander från 1722.

Den nuvarande orgelläktaren i norr har en rak läktarbarriär klädd med masonit som målats i grönt och försett med dekormålning i grått. Läktaren bärs upp av pelare av trä, som målats gröna. Läktargolvet är ett sentida fernissat brädgolv. Läktarens gradänger är klädda med grön textilmatta. Orgelläktaren saknar fasta bänkar men har lösa stolar. På läktaren står en orgel i nyklassicistisk stil i olika blå kulörer med förgyllningar. Under orgelläktaren har bänkarna borttagits och ersatts med en lekhörna och plats för styrpulpit och bokförsäljning. Utefter väggarna under läktaren löper en sentida, profilerad och laserad golvsockel.

Den västra läktaren är indragen i tornet. Dess golv utgörs av spontade brädor utan ytbehandling. Väggar och tak är klädda med masonit som målats i ljusbrun kulör. På läktaren förvaras två ljusbruna bänkar och ett spelbord från orgeln innan den byggdes om. Denna läktare var tidigare orgelläktare och hade då en utskjutande front.

Under orgelläktaren har bänkar borttagits och en del nya inredningsföremål placerats.

Den tidigare orgelläktaren, som förminskades på 1930-talet.

Övriga inventarier utgörs bl a av ett triumfkrucifix vid koröppningen, ett huvudbanér avseende släkten Ulf från omkring 1676 samt målningar av apostlar. De senare härrör troligen från den gamla kyrkans orgelläktare och tidigare predikstol. Kyrkorummet belyses med nio mässingskronor och sex i väggen infällda lampor. I korvalvet finns strålkastare.

Innerdörrarna i bl a kyrkorummet är av spegeltyp. Större delen av kyrkorummets färgsättning tillkom vid 1936-37 års restaurering.

Sakristians golv är belagt med en brädimiterande plastmatta. Väggarna har samma utförande som i kyrkorummet. Taket har pärlspontpanel, som målats i gråblå. Rummet är möblerat med ett förberedelsealtare, skåp för textilförvaring, ett värdeskåp och en elcentral. Arkivet invid sakristian var inte tillgänglig vid besiktningstillfället.

Sakristian med inredning.

Vapenhuset i norr har ett golv av kalkstensplattor. Väggarna har vit puts och taket är klätt med vitmålad pärlspontpanel. Vapenhuset rymmer även ett mindre vindfång samt en inbyggnad, som omfattar städutrymme och en toalett. Denna sentida inbyggnad har väggar av laserad pärlspont. En trappa av trä leder upp till ett övre plan med ett rum med grönmålat brädgolv och väggar och snedtak klädda med grönmålad pärlspontpanel. Väggen mot söder består av grönmålad puts. Trappan mellan våningarna är av trä och grönmålad.

Vapenhuset med i sen tid inredda toalett- och städutrymmen.

Tornet inrymmer ett vapenhus i markplanet. Detta vapenhus har ett golv av kalkstensplattor, väggar av grönmålad puts samt ett tak klätt med grönmålad pärlspont. I våningen över finns utrymmen där vissa äldre inventarier förvaras, bl a ett hundratal årgångar av svensk författningssamling.

Kulturhistorisk karakterisering och bedömning

Järsnäs kyrka är ursprungligen en tidigmedeltida kyrka, där absiden, koret och delar av långhuset har bevarats. Kyrkan präglas emellertid i allt väsentligt av en genomgripande ombyggnad som skedde 1905-06. Denna innebar bland annat att kyrkorummets orientering ändrades till nord-sydlig riktning. Upplevelsen av den medeltida byggnadskroppen är svag invändigt, men i exteriören framgår den tydligt. Som alltid omfattar ett medeltida byggnadsverk stora byggnadshistoriska värden.

Genom 1905-06 års ombyggnad, ledd av arkitekt August Atterström, skapades en tämligen sammanhållen karaktär. Utvändigt eftersträvade arkitekten ett ålderdomligt uttryck med romanska fönster och skiffertak. Invändigt präglar jugendstilen i viss mån interiören, främst genom bänkarnas och predikstolens former.

Genom restaureringen på 1930-talet, efter antikvarien Erik Lundbergs anvisningar, skapades i allt väsentligt den nuvarande färgsättningen i brunt och grönt. Det är ovanligt att en färgsättning från den tiden är bevarad i dag. Den är dessutom väl anpassad till jugendinredningen och därför värd att slå vakt om. Ovanligt är också de bevarade breda golvbrädorna, utan annan ytbehandling än såpskurning, vilka bevarats i stora delar av bänkkvarteren.

Äldre föremål, som inte är kopplade till ombyggnaden 1905-06, är exempelvis altarpupsatsen och olika väggtavlor. Altarpupsatsen i barock är väl inpassad i jugendinteriören, medan tavlorna ger ett mer lösryckt intryck. Tavlorna i barock härrör från den tidigare läktarbarriären, som var dekorerad med apostlabilder av Johan Kinnerus respektive den tidigare predikstolen, vars barriär finns spridd i kyrkorummet och i tornet.

Kyrkans orgel av orgelbyggare Magnusson från 1906 har flyttats samt byggts om kraftigt flera gånger. Detta har minskat orgelns kulturhistoriska värde både klangmässigt och utseendemässigt.

Att tänka på vid förvaltningen av kyrkan

- Kyrkans sammansatta byggnadskropp speglar två huvudsakliga byggnadsperioder. Under tidig medeltid uppfördes ett långhus och ett kor. Genom 1905-06 års ombyggnad skapades en till stora delar helt ny kyrka. Denna händelseutveckling avspeglar sig tydligt i exteriören. Exteriören som helhet besitter därför höga byggnadshistoriska värden.
- Kyrkorummet, med dess spår från i första hand tidigt 1900-tal, är en sammanhållen helhet med tydliga estetiska kvaliteter. Komplettering med nya, lösa inredningsdetaljer under 1900-talets andra hälft har emellertid i viss mån splittrat detta intryck. Interiörens kulturhistoriska värde bärs i första hand upp av jugendinteriören och 1930-talets bearbetning av denna.
- Det medeltida murverket vittnar om kyrkans byggnadstekniska historia. Det är därför värdefullt som byggnads- och teknikhistorisk primärkälla. Någon dokumentation av murverket har inte gjorts vilket är angeläget om tillfälle ges.

Händelsehistorik

- 1100-/1200-tal Nybyggnad – kyrkan. Kyrkan uppfördes med ett långhus och ett kor. (ATA)
- 1600-tal Inventarium. Kyrkans triumfkrucifix tillverkades troligen under 1600-talet, trots att det har en medeltida form (JLM).
- 1684 Fast inredning – predikstol. En ny predikstol sattes upp 1684. (ATA).
- 1700-tal En ny klockstapel uppfördes troligen under 1700-talet. (JLM)
- 1712 Ombyggnad, fast inredning. En tillbyggnad av kyrkan mot väster företogs och samtidigt tillverkades en altartavla. (ATA)
- 1741 Ombyggnad. Ett nytt långhus tillbyggdes mot norr. (ATA)
- 1747 Fast inredning – långhustak. Långhustaket m m försågs med målningar av Johan Kinnerus. (ATA)
- 1823 Fast inredning – Orgel. En ny orgel installerades av orgelbyggaren Nils Ahlstrand i Norra Solberga. (ATA)
- 1903-06 Ombyggnad – restaurering. Kyrkobyggnaden byggdes till och om väsentligt efter ritningar av August Atterström Bl a ersattes den gamla långhustillbyggnaden av trä av en ny av sten. Ett nytt torn med takryttare uppfördes såsom ersättare för den rivna klockstapeln (ATA). Fyra glasmålningar mot söder tillkom (Haas 2005). En ny orgel av orgelbyggaren Magnusson installerades (Carlsson 1973:161).
- 1936-37 Restaurering m m. En större restaurering genomfördes enligt antikvarien i Stockholm Erik Lundbergs förslag. Kyrkorummets väggar avfärgades med kalkfärg i vit kulör med svag brytning åt gult. Bänkar, läktare, dörrar och fönster lutades av och målades om med lasering. Den synliga takstolen i kyrkorummet gjordes ren från färg och schellackades. Kyrkorummet försågs med nya belysningsarmaturer på väggarna. Upphovsmannen till dessa armaturer är oklar. Ett nytt golv lades i delar av kyrkorummet. Den befintliga orgeln flyttades från den östra läktaren till den norra, varvid orgeln ändrades i mindre omfattning. Arbetens utfördes av orgelbyggaren A Magnusson, Göteborg. (ATA) Två nya glasmålningar mot väster tillkom (Haas 2005)
- 1936 Inventarium. Kyrkans krucifix konserverades av Sven Sundbaum, Linköping. (ATA)
- 1949 Inventarium, installation m m. En ny dopfunt skapades av konstnären Ture Jerkeman, Stockholm. Ett nytt värmesystem med bl a bänkvärme installerades. I sakristian och vapenhuset lades nya stengolv. (ATA)
- 1964 Fast inredning – orgel. Omdisponering av orgelns stämmor. (ATA)
- 1969 Fast inredning – Altaruppsats. Konservering av altaruppsatsen av konservator Per Wassborg, Forserum. (ATA)

1972	Installation. Ny automatisk klockringning installerades. (JLM)
1975	Fast inredning – orgel. Orgeln byggdes om genom att sidopartierna togs bort. Arbetena utfördes av Tostareds orgelfabrik. (ATA)
1982	Ombyggnad. Toalett och städutrymme installerades i det norra vapenhuset. (ATA)
1988	Restaurering. Kyrkans exteriör putsades delvis om samt avfärgades med kalkcementfärg i vitaktig kulör. Fönster, dörrar och andra snickerier målades om med linoljefärg. Arbetena leddes av arkitekt Per Rudenstam, Huskvarna. (ATA)
1990	Kyrkogården. En ny kyrkogårdsdel invid den gamla invigdes 1990. (JLM)
1998	Fast inredning – bänk. För att ordna plats för en ljusbärare borttogs den främsta bänken i det nedre kvarteret vid den västra ingången. (ATA)
2000	Restaurering. Skiffertaket lades om med återanvända skifferplattor och med ny plåt i rännalarna. (ATA)
2002	Ombyggnad. Samtliga bänkar borttogs under läktaren. (ATA)
2003	Restaurering. Fönster och dörrar lagades, kittades om och målades om med linoljefärg. (ATA)
2005	Installation. En ny el- och värmeanläggning installerades. (ATA)

Källhänvisningar

Arkiv

Jönköpings läns museums arkiv. (JLM)

Antikvarisk topografiska arkivet, Stockholm, genom kopior i länsstyrelsens arkiv. (ATA)

Litteratur

Edholm, Dag. 1985. *Orgelbyggare i Sverige 1700-1900 och deras verk*. Helsingborg.

Ekre, Ninni. 2004. Järsnäs kyrka. Bemålade inventarier med viss fast inredning. Jönköpings läns museum. Inventeringsrapport 2004:310. Stencilerad rapport.

Franzén, Anders. 2005. *Järsnäs kyrka, omläggning av skiffertak*. Jönköpings läns museum. Byggnadsvårdsrapport 2005:8. Stencilerad rapport.

Haas, Jonas. 2005. Glasmåleri. Kulturhistoriskt inventering av kyrkligt glasmåleri i Växjö stift, Jönköpings län. Jönköpings läns museum Byggnadsvårdsrapport 2005:6. Stencilerad rapport.

Ullén, Marian (red). 2006. *Småland – landskapets kyrkor*. Göteborg.

Tekniska och administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr: 2/07
Beställare: Lekeryds kyrkliga samfällighet
Fastighetsägare: Lekeryds kyrkliga samfällighet
Rapportansvarig: Anders Franzén
Foto: Anders Franzén
Län: Jönköpings län
Kommun: Jönköpings kommun
Socken: Järsnäs socken
Fastighetsbeteckning: Järsnäs 9:1, Järsnäs kyrka
Belägenhet: Ekonomiska kartans blad Järsnäs 7E 1f

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.